

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS REGIONINĖS POLITIKOS IKI 2013 METŲ STRATEGIJOS

2005 m. gegužės 23 d. Nr. 575
Vilnius

Įgyvendindama Valstybės ilgalaikės raidos strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187 (Žin., 2002, Nr. [113-5029](#)), III skyriaus 7 skirsnio „Regionų plėtra“ nuostatas ir siekdama tolygesnės regioninės socialinės ekonominės plėtros, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategiją (pridedama).

2. Pavesti:

2.1. Vidaus reikalų ministerijai:

2.1.1. koordinuoti Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijos įgyvendinimą;

2.1.2. sukurti Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijos įgyvendinimo stebėsenos sistemą ir iki 2006 m. sausio 1 d. patvirtinti jos aprašą;

[Punkto redakcija iki 2010-07-01]

2.2. Alytaus apskrities viršininko administracijai, Marijampolės apskrities viršininko administracijai, Tauragės apskrities viršininko administracijai, Telšių apskrities viršininko administracijai ir Utenos apskrities viršininko administracijai – atsižvelgiant į Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategiją, nustatytą tvarka parengti regionų plėtros planų projektus ir suderinus su Vidaus reikalų ministerija iki 2005 m. gruodžio 1 d. pateikti juos atitinkamų regionų plėtros taryboms.

[Punkto redakcija nuo 2010-07-01]

2.2. (neteko galios).

Punkto pakeitimai:

Nr. [625](#), 2010-05-26, Žin., 2010, Nr. 62-3062 (2010-05-29)

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Vidaus reikalų ministras

Gintaras Furmanavičius

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575

LIETUVOS REGIONINĖS POLITIKOS IKI 2013 METŲ STRATEGIJA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategija (toliau vadinama – ši Strategija) siekiama sudaryti išankstines sąlygas vykdyti kryptingą nacionalinę regioninę politiką Lietuvoje.

2. Ši Strategija parengta vadovaujantis:

- 2.1. Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymu (Žin., 2000, Nr. [66-1987](#); 2002, Nr. [123-5558](#));
- 2.2. Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. spalio 29 d. nutarimu Nr. IX-1154 (Žin., 2002, Nr. [110-4852](#));
- 2.3. Valstybės ilgalaikės raidos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187 (Žin., 2002, Nr. [113-5029](#));
- 2.4. Nacionaline darnaus vystymosi strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 (Žin., 2003, Nr. [89-4029](#));
- 2.5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 metų programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2004 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr. X-43 (Žin., 2004, Nr. [181-6703](#)).
3. Rengiant šią Strategiją, taip pat atsižvelgta į 2004 metų vasario mėnesį parengtą Europos Komisijos trečiąją ataskaitą apie socialinę ir ekonominę sanglaudą.

[Punkto redakcija iki 2010-07-01]

4. Pagal Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymą pagrindiniai teritoriniai dariniai, kuriuose įgyvendinama nacionalinė regioninė politika, yra regionai – apskritys. Regioninės politikos įgyvendinimo funkcijos priskirtos valstybinio administravimo institucijoms – Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir apskričių viršininkams; tam tikruose procesuose dalyvauja ir regionų plėtros tarybos. Institucija, atsakinga už nacionalinės regioninės politikos koordinavimą, paskirta Vidaus reikalų ministerija.

Pagal Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymą regioninę politiką galima įgyvendinti sprendžiant tam tikras problemas probleminėse (tikslinėse) teritorijose, kurios nustatomos atsižvelgiant į šių problemų pasireiškimo mastą.

[Punkto redakcija nuo 2010-07-01]

4. Pagal Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymą nacionalinė regioninė politika įgyvendinama valstybės teritorijos administraciniuose vienetuose – apskrityse ir savivaldybėse. Regioninės plėtros planavimas atliekamas apskrityse. Nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimo funkcijos priskirtos valstybinio administravimo institucijoms – Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Vidaus reikalų ministerijai; tam tikruose procesuose dalyvauja ir regionų plėtros tarybos. Institucija, atsakinga už nacionalinės regioninės politikos koordinavimą, paskirta Vidaus reikalų ministerija.

Pagal Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymą regioninę politiką galima įgyvendinti sprendžiant tam tikras problemas probleminėse (tikslinėse) teritorijose, kurios nustatomos atsižvelgiant į šių problemų pasireiškimo mastą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [625](#), 2010-05-26, Žin., 2010, Nr. 62-3062 (2010-05-29)

5. Valstybės ilgalaikėje raidos strategijoje numatyta iki 2015 metų Lietuvoje sukurti gerovės valstybę, kurioje būtų žemas nedarbo lygis, didelė darbo kaina, tvirtos socialinės garantijos, minimalus skurstančių šeimų skaičius ir aukštas socialinės sanglaudos lygis.

Todėl rengiant šią Strategiją vadovautasi nuostata, kad Lietuva, įgyvendindama Valstybės ilgalaikės raidos strategiją ir kurdama gerovės valstybę, sieks ne tik spartaus ekonomikos augimo, bet ir ilgalaikio nacionalinės regioninės politikos tikslo – užtikrinti gerą gyvenimo kokybę visos šalies teritorijos gyventojams, pasiekti aukštesnį teritorinės socialinės sanglaudos lygį.

Rengiant šią Strategiją, taip pat vadovautasi nuostata, kad Lietuva, atsižvelgdama į Lisabonos ir Europos Sąjungos (toliau vadinama – ES) užimtumo strategijų tikslus, sieks aukšto (visiško) užimtumo lygio, geros darbo kokybės ir didelio darbo našumo.

6. Sparčiai plėtojantis Lietuvos ekonomikai ir iki 9 procentų per metus didėjant bendrajam vidaus produktui (toliau vadinama – BVP), socialiniai ir ekonominiai skirtumai tarp Lietuvos regionų ir jų viduje nemažėja. Todėl šioje Strategijoje vadovaujamosi nuostata, kad plėtros laikotarpio iki 2013 metų nacionalinės regioninės politikos pagrindinė problema – dideli ir nemažėjantys socialiniai bei ekonominiai skirtumai tarp regionų ir jų viduje, o pagrindinė jų priežastis – nepakankamai tolygi teritorinė ekonominė plėtra.

BVP didėjimas ir dėl to didėjančios nacionalinio biudžeto pajamos, ES struktūrinių fondų teikiamos finansinės galimybės sudaro sąlygas kryptingai panaudoti šiuos papildomus finansinius išteklius ir kitas plėtros priemones teritorinės ekonominės plėtros dermei, kartu ir teritorinei socialinei sanglaudai tarp Lietuvos regionų bei juose didinti.

7. Pagrindžiant teritorinę ekonominę plėtrą, vadovautasi išdėstymo, centro – periferijos, augimo centrų (polių) teorijų grupe, apibūdinančia pagrindinius veiksnius, lemiančius teritorinės nepusiausvyros susidarymą. Šia teorijų grupe vadovaujantis įgyvendinama valstybės regioninė politika, orientuota į tolygesnę šalies augimo centrų plėtrą, sumažina neigiamus, opius tam tikru laikotarpiu pagrindinių teritorinę socialinę sanglaudą apibūdinančių komponentų – gyventojų pajamų ir nedarbo (arba užimtumo) lygio – teritorinius netolygumus šalyje.

8. Rengiant šią Strategiją, taip pat analizuota Airijos ir kitų ES valstybių narių (Nyderlandų, Didžiosios Britanijos, Estijos ir kitų) patirtis regioninės plėtros srityje. Airijoje nacionalinei regioninei politikai įgyvendinti buvo pasirinktas ekonomikos augimo centrų plėtros modelis: plėtros skatinimo priemonės buvo skirtos ne tik tokiems centrams kaip sostinė Dublinas ir uostamiestis Korkas, bet ir kitiems žemesnio lygmens augimo centrams. Įgyvendinant šią politiką, pastebėta, kad plėtros efektyvumą ir teritorinę socialinę sanglaudą taip pat mažina aplink augimo centrus esančių teritorijų silpna integracija į juos. Todėl šiuo metu Airijoje regioninė politika įgyvendinama šiek tiek kitaip: plėtros skatinimo priemonės skiriamos ne tik augimo centrų plėtrai, bet ir augimo centrų bei jų aplinkinių teritorijų integracijai.

9. Rengiant šią Strategiją, atsižvelgta ir į Europos Komisijos trečios ataskaitos apie socialinę ir ekonominę sanglaudą siūlymuose pateiktą tuometinėms valstybėms kandidatėms vieną iš uždavinių, susijusių su plėtra: vengti per didelio investicijų sutelkimo esamuose augimo centruose, kuriuose artimiausioje ateityje poveikis ekonominei veiklai gali būti didžiausias, tačiau ilgalaikėje perspektyvoje gali kenkti subalansuotai plėtrai.

10. Šioje Strategijoje, išskiriant plėtotinus regioninius centrus, vadovautasi Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane išskirtais regioniniais centrais (jų ilgalaikėje perspektyvoje buvo numatyta 12). Atsižvelgiant į ribotas finansines galimybes, būtinybę koncentruoti finansinius išteklius ir siekiant didžiausio efekto, šioje Strategijoje siūloma iki 2013 metų plėtoti tuos žemo gyvenimo lygio teritorijų apsuptus regioninius centrus, kurie, turėdami ekonominį potencialą ir infrastruktūrą, gali atlikti regioninių augimo centrų funkcijas ir jų plėtra gali užtikrinti didesnę teritorinę socialinę sanglaudą regione, o kartu ir Lietuvoje.

11. Šia Strategija siekiama suderinti Lietuvos regioninės politikos ir ES regioninės politikos mechanizmų funkcionavimą. ES regioninė politika programuojama 7 metų laikotarpiui. Dabartinis programavimo laikotarpis tęsiasi iki 2006 metų įskaitytinai, o kitas apima 2007–2013 metus. Siekiant užtikrinti ES ir Lietuvos regioninės politikos programavimo laikotarpių dermę, ši Strategija parengta laikotarpiui iki 2013 metų.

12. Šioje Strategijoje naudoti Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos oficialiai skelbiami statistikos duomenys, taip pat Žemės ūkio ministerijos pateikti preliminarūs duomenys apie numatomas ES tiesiogines išmokas žemės ūkio subjektams.

13. Šioje Strategijoje, remiantis esamos būklės įvertinimu, taip pat stiprybių, silpnybių, grėsmių ir galimybių strategine analize (II skyrius), suformuluotas Lietuvos regioninės politikos strateginis tikslas iki 2013 metų, šios politikos prioritetinė kryptis, nustatyti uždaviniai ir jų įgyvendinimo priemonės (III skyrius). Toliau aptarti šios Strategijos įgyvendinimo klausimai (IV skyrius).

II. TERITORINĖS SOCIALINĖS SANGLAUDOS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS IR REGIONINĖS PLĖTROS STRATEGINĖ ANALIZĖ

I. REGIONINIAI GYVENTOJŲ PAJAMŲ IR NEDARBO LYGIO NETOLYGUMAI

14. Teritorinė socialinė sanglauda (arba nesanglauda) matuojama vertinant pagrindinių jos komponentų – gyventojų pajamų ir nedarbo (arba užimtumo) lygio teritorinius netolygumus šalyje. Todėl šioje Strategijoje teritorinė socialinė sanglauda vertinama pagal samdomojo darbo pajamas vienam namų ūkio nariui per metus (toliau vadinama – SDP) ir vidutinį metinį nedarbo lygį.

Teritorinė socialinė sanglauda vertinama lyginant visų 10 apskričių ir savivaldybių, kuriose yra apskričių centrai, duomenis.

15. SDP – statistiškai gana patikimas regioninių netolygumų vertinimo rodiklis. SDP sudaro apie 60 procentų visų namų ūkio pajamų. Kaip rodo statistikos duomenys (šios Strategijos 1 priedas), 2003 metais net 7 iš 10 apskričių SDP buvo mažesnės už šalies vidurkį (3038 litai). Šalies vidurkį viršijo tik Vilniaus apskritis (3982 litai), Klaipėdos apskritis (3506 litai) ir Kauno apskritis (3158 litai).

Tauragės apskrities SDP (mažiausios šalyje) nesiekė nė pusės Vilniaus apskrities SDP (didžiausių šalyje) ir buvo 1,5 karto mažesnės už šalies vidurkį. Pusėje apskričių (Alytaus, Marijampolės, Panevėžio, Tauragės ir Utenos) SDP buvo beveik 25 procentais arba daugiau mažesnės už šalies vidurkį (remtasi ES taikoma 75 procentų vidurkio riba).

Kito gyventojų pajamų rodiklio – vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio – dinamika pagal apskritis 1997–2003 metais rodo gana didelės teritorinės diferenciacijos stabilumą ir netolygumą tarp Lietuvos regionų didėjimą (šios Strategijos 2 priedas).

16. Kita svarbi gyventojų pajamų dalis, 2003 metais sudariusi apie 28 procentus visų gyventojų pajamų ir skirta gyventojų pajamų teritorinei diferenciacijai išlyginti, yra socialinės išmokos. Socialinės išmokos gyventojams apima didesnę pajamų dalį, palyginti su socialinės paramos išmokomis. Čia, be socialinės paramos išmokų, įtraukiamos ir nedarbo draudimo, ligos ir motinystės socialinio draudimo, visų rūšių pensijų išmokos.

Apskričių pasiskirstymo pagal gyventojų pajamas (įskaitant socialines išmokas), teritorinė diferenciacija 2003 metais išliko didelė. Dėl socialinių išmokų teritorinio pasiskirstymo poveikio ji nedaug sumažėjo, t.y. 2003 metais skirtumas tarp mažiausių ir didžiausių gyventojų pajamų vienam namų ūkio nariui sumažėjo nuo 2 iki 1,7 karto (šios Strategijos 3 priedas). Pagal mažiausias gyventojų pajamas apskritys išlieka bemaž tos pačios – Alytaus, Marijampolės, Šiaulių, Tauragės ir Telšių.

17. Lietuvos narystė ES ir numatomos tiesioginės išmokos žemės ūkio subjektams suteikia galimybes mažinti gyventojų pajamų teritorinę diferenciaciją. Mažiausiai pajamų gaunama kaimo vietovėse, todėl ES tiesioginės išmokos žemės ūkio subjektams turėtų šiek tiek padidinti pajamas; kita vertus, prognozuojamas nedarbo padidėjimas dėl ūkių stambinimo, kurį sąlygoja tiesioginės išmokos. Prognozuojamų tiesioginių ES išmokų žemės ūkio subjektams teritorinis pasiskirstymas rodo, kad jos tik šiek tiek (nuo 1,7 iki 1,6 karto) galėtų sušvelninti gyventojų pajamų teritorinę diferenciaciją (šios Strategijos 4 priedas).

Apskričių pasiskirstymas pagal gyventojų pajamas (šios Strategijos 5 priedas) išlieka panašus kaip ir gyventojų darbo pajamų bei socialinių išmokų vienam gyventojui pasiskirstymas – įskaitant tiesiogines išmokas žemės ūkio subjektams, mažiausiai pajamų gauna Tauragės, Marijampolės, Alytaus, Šiaulių ir Telšių apskričių gyventojai.

18. Vienas iš reikšmingiausių teritorinės socialinės sanglaudos vertinimo komponentų yra ir vidutinis metinis nedarbo lygis (toliau vadinama – VMNL), kuris nustatomas pagal Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateikiamus duomenis ir yra lygus užsiregistravusių bedarbių iš darbingo amžiaus gyventojų daliai.

VMNL Lietuvoje 2003 metais sudarė 10,3 procento. VMNL teritorinė diferenciacija Lietuvoje 2003 metais buvo gana didelė. Žemesnis nei vidutinis šalyje VMNL buvo Vilniaus (7,6 procento), Kauno (8,5 procento), Klaipėdos (9,8 procento) apskrityse ir penkiuose didžiųjų apskričių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) centruose (šios Strategijos 5 priedas). Aukščiausiu VMNL pasižyminties Telšių apskrities rodiklis buvo 1,4 karto didesnis už šalies vidurkį. Telšių, Alytaus, Marijampolės, Panevėžio ir Tauragės apskrityse nedarbo lygis 1,25 karto ir daugiau viršijo šalies vidurkį ir nenusileido SDP teritorinei diferenciacijai.

Nedarbo lygio dinamika 1997–2003 metais (šios Strategijos 6 priedas) rodo gana didelės teritorinės diferenciacijos stabilumą ir sanglaudos požymių nebuvimą. Tikėtina, kad numatomos žemės ūkio koncentracijos tendencijos Lietuvoje dar padidins atsiliekančių apskričių, turinčių daugiausia užimtųjų žemės ūkyje, atotrūkį nuo VMNL šalies vidurkio.

19. Šios Strategijos 5 priede išdėstytos Lietuvos apskritys, vertinant pagal jų ir jų centrų gyventojų pajamas bei nedarbo rodiklius kartu, gali būti skirstomos į dvi grupes:

19.1. gana didelių gyventojų pajamų ir žemo nedarbo lygio apskritys. Šiai grupei priskirtinos Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Utenos, Šiaulių ir Panevėžio apskritys. Daugelio šių apskričių (išskyrus Utenos apskritį) būklę lemia neblogai išplėtoti jų centrai (kurie kartu yra Lietuvos ekonomikos konkurencingumo pagrindas), taip pat stipri jų ir aplinkinių teritorijų integracija;

19.2. mažų gyventojų pajamų ir aukšto nedarbo lygio apskritys. Šiai grupei priskirtinos Alytaus, Telšių, Marijampolės ir Tauragės apskritys. Šių apskričių būklę lemia nepakankamas jų centrų ekonominis potencialas ir silpna integracija į aplinkines teritorijas.

20. Šios Strategijos 19.2 punkte nurodytų regionų atsilikimo pagal gyventojų pajamų ir nedarbo rodiklius stabilumą patvirtina šių regionų teritorinis palyginimas su Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane išskirtais probleminiais arealais, kurių daugelis susitelkę Alytaus, Marijampolės, Tauragės, Telšių ir Utenos apskrityse.

21. Kai kuriose savivaldybėse, priskirtose mažų gyventojų pajamų ir aukšto nedarbo lygio apskrityms, taip pat kai kuriose gana didelių gyventojų pajamų ir žemo nedarbo lygio apskrityms priskirtose savivaldybėse (Ignalinos rajono savivaldybėje, Akmenės rajono savivaldybėje ir kitose) pastebimas itin aukštas ilgalaikio nedarbo lygis; ten labai stokojama socialinės paramos, didėja gyventojų skurdo rizika ir socialinė atskirtis.

22. Lietuvoje regionai (apskritys) pasižymi nedidėjančia teritorine socialine sanglauda. Todėl iki 2013 metų pagrindinė regioninės politikos kryptis – didinti teritorinę socialinę sanglaudą tarp regionų nedidinant teritorinės socialinės ir ekonominės diferenciacijos regionuose.

II. NEPAKANKAMOS TERITORINĖS SOCIALINĖS SANGLAUDOS PRIEŽASTYS, REGIONINĖS PLĖTROS STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ ANALIZĖ

23. Stabiliai atsiliekančių apskričių egzistavimą pagal nedarbą, gyventojų pajamų dydį ir nepakankamą teritorinę socialinę sanglaudą Lietuvoje lemia šios pagrindinės priežastys:

23.1. Lietuvoje, kaip ir kitose augančios ekonomikos šalyse, socialinių ir ekonominių vertybių skalėje pagrindiniais tikslais pripažįstami spartus nacionalinės ekonomikos augimas ir konkurencingumo didėjimas. Šiuos tikslus įgyvendinančioje nacionalinėje ūkio plėtros politikoje viešųjų investicijų paskirstymu iš esmės siekiama didžiausio šalies ekonomikos augimo artimiausiu laikotarpiu, kuris sparčiausiai būtų įgyvendinamas stiprinant konkurencingiausias, labiausiai išsivysčiusias šalies miestus. Valstybės investicijos ir rinkos jėgos tarsi skatina didinti šalies teritorinės ekonominės plėtros nesubalansuotumą ir iš jo kylančius gyvenimo lygio netolygumus, formuoti labiau išsivysčiusias ir labiau atsilikusias apskritis.

23.2. Labiau išsivysčiusių apskričių centruose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje) ir ypač sostinėje Vilniuje telkiama nauja veikla, paslaugos, kartu didinamas atotrūkis tarp apskričių pagal juose sukuriama BVP lyginamąjį svorį. Šią tendenciją stiprina lygiagretus tiesioginių užsienio investicijų (kurias pritraukia kvalifikuota darbo jėga, paslaugų infrastruktūra, inovacijų diegimas, kiti šių labiau išsivysčiusių apskričių centrų aglomeracijos ekonomijos veiksniai) kaupimasis.

Didėjant užimtumui ir kylant gyvenimo lygiui šiose teritorijose, pradeda ryškėti kai kurios neigiamos jų augimo tendencijos: didėja nekilnojamojo turto kainos, vyksta atitinkami pokyčiai kitose rinkose, o tai daro įtaką šalies infliacijai bei BVP didėjimui ilgalaikėje perspektyvoje.

23.3. Atsiliekančių apskričių pagal teritorinę socialinę sanglaudą (toliau vadinama – atsiliekančios apskritys) palyginti prastą būklę lemiančios priežastys:

23.3.1. Regioniniai centrai, kurių ekonomikos potencialas yra nepakankamas, nesudaro reikiamų sąlygų įsidarbinti ir galimybių didinti pajamas tiek, kad pakeistų aplinkinių (išsidėsčiusių 50–70 kilometrų spinduliu aplink centrus) gyvenamųjų vietovių situaciją. Regioninių centrų ekonomikos augimas išlieka silpnas – per 1997–2003 metų laikotarpį BVP atsiliekančiose apskrityse sumažėjo nuo 20,6 iki 18,5 procento.

Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui (toliau vadinama – BVP/gyv.) yra vienas iš pagrindinių rodiklių, taikomų šalies ar regiono socialinio ir ekonominio išsivystymo lygiui kompleksiskai apibūdinti. BVP/gyv. rodiklis yra ir ES regionų išsivystymo lygio vertinimo kriterijus, nuo kurio priklauso regionams teikiamos struktūrinės paramos dydis ir intensyvumas.

2003 metais BVP/gyv. Lietuvoje sukurta už 16264 litus. Perkamosios galios standartais BVP/gyv. 2003 metais sudarė 9800, arba 46 procentus ES vidurkio. Per 2003 metus BVP Lietuvoje padidėjo 9,7 procento. Tai buvo bene sparčiausias BVP didėjimas ne tik ES, bet ir visame pasaulyje.

2003 metais BVP/gyv. Lietuvos vidurkis buvo 16,3 tūkst. litų. Didžiausias BVP/gyv. buvo Vilniaus apskrityje (23,4 tūkst. litų), o mažiausias – Tauragės apskrityje (8,7 tūkst. litų) (šios Strategijos 7 priedas). Vilniaus apskrities rodiklis buvo net 2,7 karto didesnis už Tauragės apskrities. Palyginti su Lietuvos vidurkiu, 2003 metais BVP/gyv. šiek tiek padidėjo 6 apskrityse, kitose apskrityse jis sumažėjo. Tik dviejose (Vilniaus ir Klaipėdos) apskrityse BVP/gyv. buvo didesnis už Lietuvos vidurkį, tačiau net 4 kartus daugiau apskričių 1997–2003 metų laikotarpiu turėjo mažesnę rodiklį (7 iš jų – kur kas mažesnę) už Lietuvos vidurkį, ir šis skirtumas didėja, taip pat pastebimi vis didesni nuokrypiai nuo vidurkio. Antai 2003 metais BVP/gyv. Vilniaus apskrityje buvo netgi 43,9 procento didesnis už Lietuvos vidurkį, o Tauragės apskrityje sudarė tik 53,5 procento Lietuvos vidurkio. Tuo tarpu 1997 metais Vilniaus apskrityje BVP/gyv. buvo tik 19,7 procento didesnis už Lietuvos vidurkį, o Tauragės apskrityje sudarė 59 procentus Lietuvos vidurkio. Šis skirtumas per

1997–2003 metų laikotarpį padidėjo 4,2 karto. Tai rodo didėjančią šio rodiklio diferenciaciją tarp atskirų regionų.

Prognozuojama, kad Lietuvos BVP sparčiai didės ir artimiausioje ateityje. Dėl prognozuojamo gyventojų skaičiaus mažėjimo BVP/gyv. Lietuvoje turėtų didėti dar sparčiau. Tačiau šio rodiklio skirtumai tarp tam tikrų regionų turi tendenciją didėti.

23.3.2. Tokią būklę lėmė investicijų į žmogiškuosius išteklius, inovacijas ir technologinę pažangą, verslo paramos infrastruktūrą stoka ankstesniais metais, silpni kooperaciniai ryšiai tiek tarp stambaus, smulkaus ir vidutinio verslo įmonių, tiek tarp pastarųjų ir mokslo bei kitų institucijų, taip pat kiti veiksniai. Atsiliekančių apskričių centrai yra ne tokie patrauklūs užsienio investicijoms kaip labiau išsivysčiusių apskričių centrai, tačiau per 1997–2003 metų laikotarpį tiesioginių užsienio investicijų labiau išsivysčiusiose apskrityse sumažėjo nuo 93,6 iki 90,4 procento.

2003 metų pabaigoje tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui (toliau vadinama – TUI/gyv.) Lietuvoje sudarė vidutiniškai 3976 litus (šios Strategijos 8 priedas). Tradiciškai didžiausią Lietuvos tiesioginių užsienio investicijų dalį pritraukia Vilniaus apskritis – tiek absoliučiu dydžiu, tiek skaičiuojant TUI/gyv. Antai 2003 metų pabaigoje TUI/gyv. Vilniaus apskrityje siekė 9581 litą ir buvo daugiau kaip dvigubai didesnės nei vidutiniškai Lietuvoje. Palyginti su 2002 metų pabaiga, šis skirtumas, iki tol didėjęs, sumažėjo. Mažiausios TUI/gyv. 2003 metų pabaigoje buvo Tauragės apskrityje (170 litų) – 23,4 karto mažiau nei vidutiniškai Lietuvoje ir net 56,4 karto mažiau nei Vilniaus apskrityje.

Klaipėdos apskrityje TUI/gyv. 1997–2003 metų laikotarpiu buvo artimos Lietuvos vidurkiui, Vilniaus apskrityje – kur kas didesnės, kitose 8 apskrityse (80 procentų visų regionų) – mažesnės už Lietuvos vidurkį. Minėtuoju laikotarpiu mažiausios TUI/gyv. buvo Tauragės, Marijampolės ir Šiaulių apskrityse (2003 metų pabaigoje TUI/gyv. šiose apskrityse sudarė mažiau kaip 15 procentų Lietuvos vidurkio). Tai rodo menką šių apskričių patrauklumą užsienio investuotojams.

Analizuojant 1997–2003 metų laikotarpio TUI/gyv., galima teigti, kad 2003 metų pabaigoje skirtumai tarp apskričių pagal šį rodiklį padidėjo 3,8 karto.

23.3.3. Nepakankamai išvystyti regioninių centrų transporto ryšiai ir infrastruktūra nesudaro sąlygų aplinkinių gyvenviečių gyventojams tinkamai naudotis apskričių centrų darbo vietomis, jų teikiamomis paslaugomis ir infrastruktūra.

24. Atskirai kiekvienos iš atsiliekančių apskričių centrų, kurie yra ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane išskirti regioniniai centrai, augimą ir užimtumo lygio kilimą lemia šie jų konkurencingumą ir investicinį patrauklumą ribojantys veiksniai:

- 24.1. Alytaus miesto savivaldybei, kurioje yra Alytaus apskrities centras:
 - 24.1.1. mažas darbo našumas, inovacijų ir technologijų plėtra;
 - 24.1.2. žemas kooperacijos lygis pramonėje ir prekyboje;
 - 24.1.3. aukštos kvalifikacijos siaurų sričių specialistų stoka;
 - 24.1.4. kvalifikuotos darbo jėgos migracija iš savivaldybės;
 - 24.1.5. nepakankama infrastruktūros plėtra dėl finansinių išteklių stokos;
 - 24.1.6. žemas gyventojų verslumo lygis;
 - 24.1.7. nepakankamos galimybės investuotojams greitai ir palankiomis sąlygomis įsigyti žemės;
 - 24.1.8. silpnai išplėtotą aptarnavimo infrastruktūrą.
- 24.2. Marijampolės savivaldybei, kurioje yra Marijampolės apskrities centras:
 - 24.2.1. daugelis įmonių – žemų ir vidutinių technologijų produkcijos gamintojos;
 - 24.2.2. nepakankamai išplėtos paslaugos verslui ir gyventojams;
 - 24.2.3. žemas gyventojų verslumo lygis;
 - 24.2.4. smulkiame ir vidutiniame versle dominuoja mažą pridėtinę vertę kuriančios paslaugos ir prekyba;
 - 24.2.5. nėra poreikius atitinkančių kvalifikacijos kėlimo ir specialistų rengimo centrų;
 - 24.2.6. nėra inovacijų plėtros paramos infrastruktūros, nepakankamai bendradarbiauja verslo ir mokslo įstaigos;
 - 24.2.7. nepakankamai bendradarbiauja smulkaus ir vidutinio verslo įmonės;
 - 24.2.8. verslo plėtrai nepakankamai panaudojamos informacinės ir kitos šiuolaikinės technologijos;
 - 24.2.9. nesukurtos sąlygos plėtoti verslo paslaugas;
 - 24.2.10. nėra verslo renginių (konferencijų, mugių) organizavimo infrastruktūros;
 - 24.2.11. pasenęs miesto ir priemiesčio autobusų parkas;

- 24.2.12. pasenęs Marijampolės miesto bendrasis planas stabdo šiuolaikišką miesto plėtrą.
- 24.3. Tauragės rajono savivaldybei, kurioje yra Tauragės apskrities centras:
- 24.3.1. kapitalo investicijų stoka;
- 24.3.2. pasenusios įmonių technologijos;
- 24.3.3. žemas informacinių technologijų išvystymo ir vartojimo lygis;
- 24.3.4. bendro ir sektorinio, suderinto vietinio ir regioninio planavimo stoka;
- 24.3.5. žemas gyventojų verslumo lygis;
- 24.3.6. silpnai išplėtotas paslaugų verslas;
- 24.3.7. savivaldybėje 37 procentai bedarbių neturi kvalifikacijos;
- 24.3.8. ne visų profesinio rengimo sistemoje parengtų specialistų kvalifikacija atitinka šiuolaikinės darbo rinkos reikalavimus;
- 24.3.9. nedidelės aukštojo mokslo studijų programų pasirinkimo galimybės;
- 24.3.10. esamas profesinio mokymo programų tinklas neracionalus, jis neatitinka darbo rinkos poreikių, stokojama paslaugų srities darbuotojų.
- 24.4. Telšių rajono savivaldybei, kurioje yra Telšių apskrities centras:
- 24.4.1. nepakankamas įmonių konkurencingumas;
- 24.4.2. silpnai bendradarbiauja profesinio rengimo ir verslo sektoriai;
- 24.4.3. nėra poreikius atitinkančios kvalifikacijos kėlimo sistemos;
- 24.4.4. silpnai kooperuojasi verslo įmonės ir institucijos;
- 24.4.5. geležinkelių linijos kapitališkai renovuotinos;
- 24.4.6. bloga savivaldybės vietinių kelių būklė, stokojama lėšų keliams taisyti;
- 24.4.7. Telšių mieste stokojama automobilių stovėjimo aikštelių;
- 24.4.8. nėra bendros nuotekų sistemos Telšių mieste;
- 24.4.9. daugelis bedarbių nepasirengę darbo rinkai;
- 24.4.10. žemas paslaugų verslui lygis;
- 24.4.11. verslas sutelktas Telšių mieste arba arčiau miesto;
- 24.4.12. savivaldybėje neremiamas ir neskatinamas pramogų verslas;
- 24.4.13. mažai investuojama į turizmo infrastruktūras;
- 24.4.14. neišplėtoti pakelių infrastruktūra (dviračių ir pėsčiųjų takai);
- 24.4.15. silpna savivaldybės informacinė infrastruktūra.
- 24.5. Utenos rajono savivaldybei, kurioje yra Utenos apskrities centras:
- 24.5.1. daugelyje įmonių taikomos senos technologijos, todėl didelės darbo sąnaudos, mažas darbo našumas;
- 24.5.2. žemas mažųjų įmonių gaminamos produkcijos konkurencingumo lygis;
- 24.5.3. žemas kooperacijos tarp smulkaus ir vidutinio verslo įmonių lygis, nėra susiformavusios stambaus verslo įmonių tiekimo grandinės;
- 24.5.4. smulkaus ir vidutinio verslo įmonių vadovai stokoja rinkodaros, vadybos, finansų valdymo žinių;
- 24.5.5. mažai esama inovacinių smulkaus ir vidutinio verslo įmonių;
- 24.5.6. neišplėtotas paslaugų sektorius, savivaldybėje silpnas paslaugų „verslas – verslui“ tinklas;
- 24.5.7. įmonės stokoja aukštos ir vidutinės kvalifikacijos specialistų ir darbininkų (kvalifikuoti specialistai ir jaunimas migruoja į kitus miestus ir užsienį, neorganizuotas jų rengimas vietoje);
- 24.5.8. neveikia geležinkelio stotis;
- 24.5.9. nepakankamai teikiama paslaugų verslui;
- 24.5.10. nesutvarkyta industrinio parko techninė ir teisinė dokumentacija, nepakankamai moderni jo infrastruktūra;
- 24.5.11. žemas gyventojų verslumo lygis.
25. Atliekant stiprybių, silpnybių, grėsmių ir galimybių analizę regioninės plėtros požiūriu, išanalizuotos stiprybės ir silpnybės, nurodytos galimybės ir grėsmės.
26. Stiprybės:
- 26.1. Tolygus didžiųjų ir mažesnių miestų išsidėstymas sudaro palankias prielaidas tolygesnei ekonominei socialinei plėtrai šalyje.
- 26.2. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, apibrėžiantis nacionalinės teritorijos panaudojimo viziją ilgalaikėje perspektyvoje, sudaro palankias prielaidas laikytis jo reikalavimų rengiant ir įgyvendinant ilgalaikės ir vidutinės trukmės įvairių valstybės viešosios politikos sričių (taip pat regioninės politikos) strategijas, programas ir jų įgyvendinimo priemones.

26.3. Tam tikrų ūkio šakų (sektorių) plėtros strategijos ir jų plėtros programos iš dalies įvertina regioninius netolygumus šalyje.

27. Silpnybės:

27.1. Augant šalies ekonomikai, didėja pagrindinių teritorinės socialinės sanglaudos lygi apibūdinančių komponentų – gyventojų pajamų ir nedarbo (užimtumo) – teritoriniai netolygumai šalyje, mažėja socialinė sanglauda (didėja skirtumai tarp regionų pagal socialinę sanglaudą apibūdinančius rodiklius).

27.2. Formuojasi stabiliai atsiliekančios apskritys su didėjančia gyventojų skurdo rizika.

27.3. Atsiliekančių apskričių pagal gyventojų pajamas ir nedarbą plėtrą stabdo:

27.3.1. silpnas regioninių centrų ekonomikos augimas, nepakankama ekonominė jų plėtra;

27.3.2. nepakankamai išplėtoti regioninių centrų transporto ryšiai ir infrastruktūra su aplinkinėmis gyvenamosiomis vietovėmis nesudaro sąlygų pastarųjų gyventojams tinkamai naudotis regioninių centrų darbo vietomis, paslaugomis, infrastruktūra ir verslo plėtra.

27.4. Atsiliekančių apskričių regioninių centrų ekonominei plėtrai trukdo:

27.4.1. modernių ir konkurencingų pramonės ir verslo įmonių, diegiančių inovacijas ir naujas technologijas, trūkumas;

27.4.2. pramoninių zonų arba teritorijų „plynojo lauko“ investicijoms su modernia inžinerine infrastruktūra stoka;

27.4.3. žemas kooperacijos lygis tiek tarp stambaus, smulkaus ir vidutinio verslo įmonių, tiek tarp jų ir tyrimų bei technologijų centrų, aukštųjų mokyklų ir kitų mokslo institucijų;

27.4.4. aukštos kvalifikacijos ir išsilavinusios darbo jėgos stoka, neatitiktis darbo jėgos poreikiams;

27.4.5. universitetinio ir neuniversitetinio (kolegijų) aukštojo mokslo galimybių panaudojimo ir kryptingo profesinio orientavimo trūkumas;

27.4.6. nepakankamai išplėtoti regioninių centrų inžinerinė, transporto infrastruktūra ir viešasis transportas.

27.5. Nepakankamai koordinuojamos įvairios valstybės viešosios politikos sritys, skirtos teritoriniams gyvenimo lygio netolygumams sumažinti šalyje.

27.6. Nepakankamai aiškiai suformuluoti regioninės politikos metodologiniai pagrindai.

28. Galimybės:

28.1. Racionaliai ir tikslingai panaudotos ES struktūrinių fondų lėšos leisti teigiamai paveikti ne tik šalies sektorinę plėtrą, bet ir sumažinti teritorinius gyvenimo lygio netolygumus, pagerinti teritorinę socialinę sanglaudą šalyje.

28.2. Sparčiau augtų šalies ekonomika, atsirastų galimybių skirti papildomų finansinių išteklių šalies socialinei ekonominei plėtrai, kad mažėtų teritoriniai gyvenimo lygio netolygumai šalyje.

29. Grėsmės:

29.1. Gali išryškėti nepakankami gebėjimai pasinaudoti ES struktūrinių fondų parama, daugiausia investicijų gali būti skiriama labiausiai išsivysčiusių apskričių centrams ekonomiškai plėtoti.

29.2. Ekonominė plėtra ir investicijų sankaupa labiausiai išsivysčiusių apskričių centruose gali stiprinti infliacinį spaudimą šalyje, silpninti BVP didėjimo galimybes ilgalaikėje perspektyvoje.

29.3. Dėl menko atsiliekančių apskričių įmonių ir institucijų finansinio potencialo ir gebėjimų rengti projektus ES struktūrinių fondų paramai gauti stokos gali būti nepakankamai pasinaudota ES struktūrinių fondų parama.

29.4. Gali išryškėti menkos savivaldybių investicinės galimybės ir nepakankamas jų finansinis savarankiškumas.

29.5. Neigiamos demografinės tendencijos (gyventojų skaičiaus mažėjimas, jų senėjimas) kai kurių atsiliekančių apskričių savivaldybėse gali pabloginti šių apskričių demografinę būklę ir natūralaus gyventojų prieaugio tendencijas šalyje.

29.6. Žemės ūkio sutelkties tendencijos gali pakelti nedarbo lygį atsiliekančiose apskrityse ir didinti jų atsilikimą nuo labiau išsivysčiusių, nors ES tiesioginės išmokos žemės ūkio subjektams ir sušvelnins jų atsilikimą pagal pajamų lygį.

29.7. Nepakankamai sprendžiamos atsiliekančių apskričių plėtros problemos gali padidinti politinę įtampą šalyje.

III. LIETUVOS REGIONINĖS POLITIKOS STRATEGINIS TIKSLAS, PRIORITETINĖ KRYPTIS, UŽDAVINIAI IR JŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

30. Lietuvos regioninės politikos strateginis tikslas, prioritetinė kryptis, uždaviniai ir jų įgyvendinimo priemonės plėtros laikotarpiu iki 2013 metų nustatyti įvertinus regioninės politikos ilgalaikį tikslą, objektyviai susiklosčiusias sąlygas šalyje ir atliktą strateginę analizę.

31. Lietuvos regioninės politikos ilgalaikis tikslas – užtikrinti aukštą gyvenimo kokybę visos šalies teritorijos gyventojams.

32. Lietuvos regioninės politikos strateginis tikslas plėtros laikotarpiu iki 2013 metų – padidinti teritorinę socialinę sanglaudą, t.y. pasiekti, kad nė vienoje Lietuvos apskrityje:

32.1. vidutinis gyvenimo standartas, apskaičiuotas pagal samdomojo darbo pajamas vienam namų ūkio nariui per metus, nebūtų žemesnis nei 75 procentai samdomojo darbo pajamų vienam namų ūkio nariui per metus šalyje;

32.2. nedarbo lygis nebūtų daugiau kaip 35 procentais aukštesnis už vidutinį šalies nedarbo lygį.

33. Lietuvos regioninės politikos prioritetinė kryptis yra tolygi Lietuvos teritorinė ekonominė plėtra, t.y. kryptingas ir koordinuotas ilgalaikės ekonominės plėtros skatinimas ir konkurencingumo didinimas žemo gyvenimo lygio teritorijų apsuptuose regioniniuose centruose, kurie, turėdami ekonominį potencialą ir infrastruktūrą, gali atlikti regioninių augimo centrų funkcijas ir jų plėtra gali užtikrinti didesnę teritorinę socialinę sanglaudą regione, o kartu ir Lietuvoje.

34. Šios Strategijos 32 punkte nustatyto Lietuvos regioninės politikos strateginio tikslo iki 2013 metų ir 33 punkte nustatytos Lietuvos regioninės politikos prioritetinės krypties įgyvendinimo uždaviniai yra šie:

34.1. Didinti regioninių centrų pramonės ir verslo įmonių konkurencingumą diegiant naujoves ir naujas technologijas. Uždavinio įgyvendinimo priemonės yra šios:

34.1.1. skatinti pramonės, verslo ir mokslo ryšius;

34.1.2. steigti inovacinius ir technologinius parkus.

34.2. Sudaryti palankias sąlygas verslo plėtrai, įmonių kooperacijai ir klasterizacijai regioniniuose centruose. Uždavinio įgyvendinimo priemonės yra šios:

34.2.1. kurti ir plėtoti pramonines zonas ir parkus su modernia infrastruktūra;

34.2.2. plėtoti inžinerinę infrastruktūrą;

34.2.3. plėtoti transporto infrastruktūrą;

34.2.4. skatinti įmonių kooperaciją, ugdyti stambaus, smulkaus ir vidutinio verslo įmonių bendradarbiavimą;

34.2.5. sudaryti sąlygas įmonių klasterizacijai.

34.3. Plėtoti paslaugų verslui regioniniuose centruose teikimą. Uždavinio įgyvendinimo priemonės yra šios:

34.3.1. steigti inovacijų skatinimo centrus ar jų padalinius regioniniuose centruose;

34.3.2. plėtoti verslo inkubatorių paslaugas;

34.3.3. plėtoti konsultacines paslaugas verslui;

34.3.4. plėtoti finansinę paramą smulkaus verslo plėtrai.

34.4. Skatinti žmoniškųjų išteklių plėtrą. Uždavinio įgyvendinimo priemonės yra šios:

34.4.1. modernizuoti profesinio mokymo įstaigas, tobulinti profesinį rengimą;

34.4.2. skatinti universitetinio ir neuniversitetinio aukštojo mokslo (kolegijų) įstaigų mokslo programų orientavimą į regioninių centrų aukštos kvalifikacijos specialistų poreikį;

34.4.3. kelti darbuotojų kvalifikaciją, ugdyti jų administracinius gebėjimus.

34.5. Didinti regioninių centrų ir aplinkinių teritorijų integraciją. Uždavinio įgyvendinimo priemonės yra šios:

34.5.1. sudaryti sąlygas regioninių centrų įmonių ekonominių ryšių plėtotei su greta regioninių centrų esančiomis smulkaus ir vidutinio verslo įmonėmis;

34.5.2. sudaryti sąlygas darbo jėgos judėjimui į regioninius centrus;

34.5.3. mažinti vidinius teritorinius socialinius ekonominius netolygumus regione – vystyti socialinės plėtros teritorijas.

34.6. Tobulinti administracines procedūras ir didinti viešojo administravimo institucijų darbuotojų administracinius gebėjimus. Uždavinio įgyvendinimo priemonės yra šios:

34.6.1. įvesti paprastesnes žemės sklypų suteikimo investuotojams procedūras;

34.6.2. sudaryti prielaidas sparčiau priimti administracinius sprendimus, siekiant pritraukti daugiau investicijų;

34.6.3. didinti administracinius gebėjimus regioninės plėtros planavimo, įgyvendinimo, plėtros programų ir projektų rengimo srityse.

35. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, pagrindžiančiame šalies gyvenamųjų vietovių atraminės sistemos – urbanistinio karkaso – erdvinės struktūros plėtros viziją ilgalaikėje perspektyvoje, regioniniams centrams priskiriami apskričių centrai ir kiti didesni miestai – savivaldybių administraciniai centrai; rekomenduojama, kad jie atliktų naujų regioninių centrų funkcijas. Nurodytajame plane siūloma papildomai formuoti ir plėtoti šiuos potencialius regioninius centrus: Biržus, Mažeikius, Raseinius, Rokiškį, Švenčionis–Švenčionėlius ir Ukmergę. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano pasiūlymus dėl regioninių centrų formavimo vizijos ilgalaikės perspektyvos ir įvertinus jų dabartinį potencialą bei įtaką atsilikusių 5 apskričių gyvenimo lygiui, siūloma šios Strategijos 34 punkte nurodytus Lietuvos regioninės politikos prioritetinės krypties įgyvendinimo uždavinius ir uždavinių įgyvendinimo priemones realizuoti skatinant plėtrą laikotarpiu iki 2013 metų 5 regioniniams centrams – Alytui, Marijampolei, Tauragei, Telšiams ir Utenai. Atsižvelgiant į vykdomų plėtros skatinimo priemonių efektyvumą ir galimybes, po 2007 metų siūlytina svarstyti šių uždavinių ir priemonių įgyvendinimo tikslingumą 2 papildomuose regioniniuose centruose – Mažeikiuose ir Visagine, vėliau – ir kituose regioniniuose centruose.

36. Šios Strategijos 35 punkte nustatyti tiksliniai plėtotini regioniniai centrai parinkti atsižvelgiant į tai, kad:

36.1. Alytus, Marijampolė, Tauragė ir Telšiai yra Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatyti regioniniai centrai, atliekantys administracines funkcijas ir esantys pagal socialinę būklę labiausiai atsilikusiose apskrityse;

36.2. Utena yra greta Lietuvos Respublikos Ignalinos atominės elektrinės regiono esantis regioninis centras, kurio ekonominis potencialas itin prisidės prie būsimųjų šio regiono ekonominių ir socialinių problemų sprendimo;

36.3. Mažeikiai ir Visaginas yra ekonominį potencialą turintys centrai, esantys greta siūlomų plėtoti regioninių centrų (atitinkamai Telšių ir Utenos), jų pridėtinis potencialas (sudarant ekonomikos augimo ašis kartu su regioniniais centrais) sukuria spartesnio šių regionų ekonominio augimo prielaidas.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

37. Kad ši Strategija būtų įgyvendinama nuosekliai ir laiku būtų reaguojama tiek į teigiamus, tiek į neigiamus pokyčius, institucija, atsakinga už nacionalinės regioninės politikos koordinavimą, sukurs šios Strategijos įgyvendinimo stebėsenos sistemą (toliau vadinama – stebėsenos sistema) ir užtikrins deramą jos funkcionavimą.

38. Šios Strategijos įgyvendinimo stebėseną bus vykdoma pagal tam tikrus kriterijus, susijusius su joje numatytais tikslais bei uždaviniais ir leidžiančius vertinti pasiektą teritorinės socialinės sanglaudos pažangą. Nustatomi šie vertinimo kriterijai:

38.1. SDP atitinkamoje apskrityje ir šalies vidurkio santykis (procentais);

38.2. VMNL atitinkamoje apskrityje ir šalies vidurkio santykis (procentais).

39. Stebėsenos sistema pagal šios Strategijos 38 punkte nurodytus kriterijus ir kitus rodiklius užtikrins šalies regionų (apskričių) esamos būklės analizę, tendencijų, numatomų pokyčių ir įgyvendinamų priemonių efektyvumo vertinimą.

40. Siekiant tinkamai pasirengti būtiniams pokyčiams šalies regionalizavimo srityje, valstybės institucijos, atsakingos už atitinkamų valstybės viešosios politikos sričių formavimą ir įgyvendinimą, turėtų finansuoti gyvenimo kokybės ir ekonominių teritorinių netolygumų, šalies regionalizavimo ir regionų plėtros, fiskalinės decentralizacijos ir kitų regioninių problemų tikslinius mokslinius tyrimus.

41. Institucija, atsakinga už nacionalinės regioninės politikos koordinavimą, kartu su kitomis ministerijomis turėtų užtikrinti, kad rengiami strateginiai dokumentai ir plėtros programos būtų suderinti su šios Strategijos nuostatomis.

GYVENTOJŲ PAJAMOS IR UŽIMTUMAS 2003 METAIS

	Samdomojo darbo pajamos vienam namų ūkio nariui per metus, litais*	Samdomojo darbo pajamos vienam namų ūkio nariui per metus, palyginti su šalies vidurkiu, procentais	Vidutinis metinis nedarbo lygis, procentais**	Vidutinis metinis nedarbo lygis, palyginti su šalies vidurkiu, procentais
Vidutiniškai Lietuvoje	3038	100	10,3	100
Alytaus apskritis	2428	79,9	13,9	135
Alytaus miesto savivaldybė	3282	108	9,9	96,1
Kauno apskritis	3158	104	8,5	82,5
Kauno miesto savivaldybė	3892	128,1	7,8	75,7
Klaipėdos apskritis	3506	115,4	9,8	95,1
Klaipėdos miesto savivaldybė	4033	132,8	8,8	85,4
Marijampolės apskritis	2082	68,5	13,5	131,1
Marijampolės savivaldybė	2595	85,4	11,4	110,7
Panevėžio apskritis	2406	79,2	13,3	129,1
Panevėžio miesto savivaldybė	3633	119,6	12	116,5
Šiaulių apskritis	2434	80,1	11,8	114,6
Šiaulių miesto savivaldybė	3162	104,1	8,4	81,6
Tauragės apskritis	1964	64,7	14	135,9
Tauragės rajono savivaldybė	1832	60,3	14,1	136,9
Telšių apskritis	2489	81,9	14,4	139,8
Telšių rajono savivaldybė	1825	60,1	10,4	101
Utenos apskritis	2394	78,8	10,4	101
Utenos rajono savivaldybė	3014	99,2	11,9	115,5
Vilniaus apskritis	3982	131,1	7,6	73,8
Vilniaus miesto savivaldybė	6124	201,6	5,5	53,4

*Pagal apskritis – Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys; pagal savivaldybes – ekspertinis vertinimas.

**Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys.

VIDUTINIS MĖNESINIS BRUTO DARBO UŽMOKESTIS

(litas)

	Metai						
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vidutiniškai Lietuvoje	778	930	987	971	982	1014	1073
Alytaus apskritis	698	842	887	849	862	884	912
Alytaus miesto savivaldybė	783	925	976	898	925	952	964
Kauno apskritis	736	864	914	885	909	944	992
Kauno miesto savivaldybė	765	894	944	915	946	986	1033
Klaipėdos apskritis	799	948	993	976	966	989	1060
Klaipėdos miesto savivaldybė	889	1042	1070	1069	1059	1087	1161
Marijampolės apskritis	622	753	770	786	780	819	847
Marijampolės savivaldybė	759	857	847	840	813	852	887
Panevėžio apskritis	719	850	879	887	879	908	940
Panevėžio miesto savivaldybė	808	947	998	992	975	1004	1026
Šiaulių apskritis	674	805	811	800	801	817	871
Šiaulių miesto savivaldybė	743	880	880	864	858	869	934
Tauragės apskritis	603	720	793	766	754	766	807
Tauragės rajono savivaldybė	617	735	792	782	755	764	803
Telšių apskritis	781	935	1007	982	940	984	1059
Telšių rajono savivaldybė	667	808	870	826	764	808	874
Utenos apskritis	831	981	1031	1011	1037	1066	1111
Utenos rajono savivaldybė	706	847	927	931	963	1003	1014
Vilniaus apskritis	880	1063	1138	1118	1145	1178	1249
Vilniaus miesto savivaldybė	933	1121	1195	1175	1205	1237	1310

Šaltinis – Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

GYVENTOJŲ PAJAMOS 2003 METAIS (ĮSKAITANT SOCIALINES IŠMOKAS)

	Samdomojo darbo pajamos vienam namų ūkio nariui per metus, litais	Socialinės išmokos vienam namų ūkio nariui per metus, litais	Samdomojo darbo pajamos ir socialinės išmokos vienam namų ūkio nariui per metus, litais	Samdomojo darbo pajamos ir socialinės išmokos vienam namų ūkio nariui per metus, palyginti su šalies vidurkiu, procentais
Vidutiniškai Lietuvoje	3038	1286	4324	100
Vilniaus apskritis	3982	1344	5326	123,2
Vilniaus miesto savivaldybė	6124	1292	7416	171,5
Klaipėdos apskritis	3506	1158	4664	107,9
Klaipėdos miesto savivaldybė	4033	1294	5327	123,2
Kauno apskritis	3158	1270	4428	102,4
Kauno miesto savivaldybė	3892	1403	5295	122,4
Panevėžio apskritis	2406	1495	3901	90,2
Panevėžio miesto savivaldybė	3633	1340	4973	115
Utenos apskritis	2394	1417	3811	88,1
Utenos rajono savivaldybė	3014	1401	4415	102,1
Alytaus apskritis	2428	1408	3836	88,7
Alytaus miesto savivaldybė	3282	977	4259	98,5
Telšių apskritis	2489	1139	3628	83,9
Telšių rajono savivaldybė	1825	1290	3115	72
Šiaulių apskritis	2434	1165	3599	83,2
Šiaulių miesto savivaldybė	3162	1191	4353	100,7
Marijampolės apskritis	2082	1258	3340	77,2
Marijampolės savivaldybė	2595	1216	3811	88,1
Tauragės apskritis	1964	1150	3114	72
Tauragės rajono savivaldybė	1832	1103	2935	67,9

Pagal apskritis – Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys; pagal savivaldybes – ekspertinis vertinimas.

GYVENTOJŲ PAJAMOS (ĮSKAITANT SOCIALINES IR PROGNOZUOJAMAS TIESIOGINES ES IŠMOKAS ŽEMĖS ŪKIO SUBJEKTAMS)

	Samdomojo darbo pajamos vienam namų ūkio nariui per metus 2003 metais, litais*	Socialinės išmokos vienam namų ūkio nariui per metus 2003 metais, litais*	Prognozuojamos tiesioginės ES išmokos žemės ūkio subjektams, tenkančios vienam gyventojui 2004 metais, litais**	Samdomojo darbo pajamos, socialinės išmokos ir prognozuojamos tiesioginės ES išmokos, tenkančios vienam namų ūkio nariui, litais	Samdomojo darbo pajamos, socialinės išmokos ir prognozuojamos tiesioginės ES išmokos, tenkančios vienam namų ūkio nariui, palyginti su šalies vidurkiu, procentais
Vidutiniškai Lietuvoje	3038	1286	236	4561	100
Vilniaus apskritis	3982	1344	111	5437	119,2
Vilniaus miesto savivaldybė	6124	1292	0	7416	162,6
Klaipėdos apskritis	3506	1158	150	4814	105,6
Klaipėdos miesto savivaldybė	4033	1294	0	5327	116,8
Kauno apskritis	3158	1270	153	4581	100,4
Kauno miesto savivaldybė	3892	1403	0	5295	116,1
Panevėžio apskritis	2406	1495	383	4284	93,9
Panevėžio miesto savivaldybė	3633	1340	0	4973	109
Utenos apskritis	2394	1417	473	4284	93,9
Utenos rajono savivaldybė	3014	1401	245	4660	102,2
Alytaus apskritis	2428	1408	242	4078	89,4
Alytaus miesto savivaldybė	3282	977	0	4259	93,4
Telšių apskritis	2489	1139	349	3977	87,2
Telšių rajono savivaldybė	1825	1290	317	3432	75,2

2
(4 priedas)

	Samdomojo darbo pajamos vienam namų ūkio nariui per metus 2003 metais, litais*	Socialinės išmokos vienam namų ūkio nariui per metus 2003 metais, litais*	Prognozuojamos tiesioginės ES išmokos žemės ūkio subjektams, tenkančios vienam gyventojui 2004 metais, litais**	Samdomojo darbo pajamos, socialinės išmokos ir prognozuojamos tiesioginės ES išmokos, tenkančios vienam namų ūkio nariui, litais	Samdomojo darbo pajamos, socialinės išmokos ir prognozuojamos tiesioginės ES išmokos, tenkančios vienam namų ūkio nariui, palyginti su šalies vidurkiu, procentais
Šiaulių apskritis	2434	1165	333	3932	86,2
Šiaulių miesto savivaldybė	3162	1191	0	4353	95,4
Marijampolės apskritis	2082	1258	452	3792	83,1
Marijampolės savivaldybė	2595	1216	192	4003	87,8
Tauragės apskritis	1964	1150	372	3486	76,4
Tauragės rajono savivaldybė	1832	1103	263	3198	70,1

*Pagal apskritis – Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys; pagal savivaldybes – ekspertinis vertinimas.

**Žemės ūkio ministerijos duomenys.

**APSKRIČIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL GYVENTOJŲ PAJAMAS IR NEDARBO LYGĮ
2003 METAIS**

	Samdomojo darbo pajamos vienam namų ūkio nariui per metus, litais*	Samdomojo darbo pajamos vienam namų ūkio nariui per metus, palyginti su šalies vidurkiu, procentais	Vidutinis metinis nedarbo lygis, procentais**	Vidutinis metinis nedarbo lygis, palyginti su šalies vidurkiu, procentais
Vidutiniškai Lietuvoje	3038	100	10,3	100
Vilniaus apskritis	3982	131,1	7,6	73,8
Vilniaus miesto savivaldybė	6124	201,6	5,5	53,4
Kauno apskritis	3158	104	8,5	82,5
Kauno miesto savivaldybė	3892	128,1	7,8	75,7
Klaipėdos apskritis	3506	115,4	9,8	95,1
Klaipėdos miesto savivaldybė	4033	132,8	8,8	85,4
Utenos apskritis	2394	78,8	10,4	101
Utenos rajono savivaldybė	3014	99,2	11,9	115,5
Šiaulių apskritis	2434	80,1	11,8	114,6
Šiaulių miesto savivaldybė	3162	104,1	8,4	81,6
Panevėžio apskritis	2406	79,2	13,3	129,1
Panevėžio miesto savivaldybė	3633	119,6	12	116,5
Alytaus apskritis	2428	79,9	13,9	135
Alytaus miesto savivaldybė	3282	108	9,9	96,1
Telšių apskritis	2489	81,9	14,4	139,8
Telšių rajono savivaldybė	1825	60,1	10,4	101
Marijampolės apskritis	2082	68,5	13,5	131,1
Marijampolės savivaldybė	2595	85,4	11,4	110,7
Tauragės apskritis	1964	64,7	14	135,9
Tauragės rajono savivaldybė	1832	60,3	14,1	136,9

*Pagal apskritis – Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys; pagal savivaldybes – ekspertinis vertinimas.

**Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys.

VIDUTINIS METINIS NEDARBO LYGIS 1997–2003 METAIS

(procentais)

	Metai						
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vidutiniškai Lietuvoje	5,9	6,4	8,4	11,5	12,5	11,3	10,3
Alytaus apskritis	7,2	8,6	9,8	13,7	15,8	14,2	13,9
Alytaus miesto savivaldybė	6,1	6,2	7,6	11,8	11,9	10	9,9
Kauno apskritis	4,2	4,6	6,4	9,2	9,7	8,8	8,5
Kauno miesto savivaldybė	3,7	3,8	5,8	8,5	8,5	7,9	7,8
Klaipėdos apskritis	4,9	5,1	7,1	10	11	10	9,8
Klaipėdos miesto savivaldybė	4,1	4,1	5,9	8,8	9,2	8,2	8,8
Marijampolės apskritis	5,9	8	11,2	15	16,9	14,8	13,5
Marijampolės savivaldybė	6,2	7,1	11,6	16,1	16,6	14,3	11,4
Panevėžio apskritis	6,1	7,6	10,5	14,6	16,4	15,5	13,3
Panevėžio miesto savivaldybė	7,3	8,5	11,8	15,5	14,8	13,7	12
Šiaulių apskritis	6,8	9	12,5	16,3	16,5	14,2	11,8
Šiaulių miesto savivaldybė	6,4	8,8	13,2	16,1	13,7	10,9	8,4
Tauragės apskritis	8,3	8,8	10,9	15,1	16,2	14,6	14
Tauragės rajono savivaldybė	10,3	9,7	12	16,6	16,2	14,3	14,1
Telšių apskritis	5	6,4	9,1	13	15,7	15,9	14,4
Telšių rajono savivaldybė	5,2	6,1	8,5	11,1	11,8	11,3	10,4
Utenos apskritis	6,7	7	8,2	10,7	12	11	10,4
Utenos rajono savivaldybė	5,9	6,6	9,1	12,4	14,4	12,6	11,9
Vilniaus apskritis	6,5	5,7	6,8	9,2	10	8,7	7,6
Vilniaus miesto savivaldybė	6	4,8	5,8	8	7,2	6,1	5,5

Šaltinis – Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

BENDRASIS VIDAUS PRODUKTAS VIENAM GYVENTOJUI 1997–2003 METAIS

	Metai													
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	tūkst. litų							palyginti su Lietuvos vidurkiu, procentais						
Vidutiniškai Lietuvoje	11	12,5	12,3	13	13,9	14,9	16,3	100	100	100	100	100	100	100
Alytaus apskritis	9,3	10,3	10,5	10,6	11,1	11,5	11,8	84,5	82,3	85	81,8	80,1	77,2	72,7
Kauno apskritis	11,1	12,4	12,1	12,5	13,6	14	15,6	100,3	98,9	98	95,9	97,9	94,2	95,7
Klaipėdos apskritis	12	13,5	13,4	14,7	15,3	16,1	17,4	109,4	107,8	108,8	112,7	110,2	108,5	107,1
Marijampolės apskritis	8,8	9,7	8,5	9,5	9,4	9,9	11,1	80,1	77,9	69,3	73	67,5	66,5	68,2
Panevėžio apskritis	11	11,9	10,9	11,8	12,4	12,9	13,5	99,7	95	88,6	90,4	89	86,6	83,2
Šiaulių apskritis	9,7	10	9,8	10,1	10,3	11	12,2	88,4	79,7	79,5	77,4	74,2	74	74,8
Tauragės apskritis	6,6	7	7,4	8	8,4	8,6	8,7	59,5	56,1	60,1	61,4	60,5	57,8	53,5
Telšių apskritis	9,4	10,7	10,6	11,1	12	12,4	13,9	85,4	85,5	85,9	85,5	86,7	83,6	85,3
Utenos apskritis	10,2	11,3	11,4	11	11,6	12,3	13,7	92,7	90,2	92,4	84,5	83,3	82,7	83,9
Vilniaus apskritis	13,2	16,1	16,2	17,4	19	21,3	23,4	119,7	129	131,8	133,5	136,5	143,3	143,9

Šaltinis – Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS VIENAM GYVENTOJUI 1997–2003 METAIS

	Metai													
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui metų pabaigoje, litais							palyginti su Lietuvos vidurkiu, procentais						
Vidutiniškai Lietuvoje	1168	1838	2350	2678	3068	3808	3976	100	100	100	100	100	100	100
Alytaus apskritis	564	898	1118	1162	784	758	1026	48,3	48,9	47,6	43,4	25,6	19,9	25,8
Kauno apskritis	869	1110	1471	1725	1874	2260	2675	74,4	60,4	62,6	64,4	61,1	59,3	67,3
Klaipėdos apskritis	1801	2182	2675	2966	3363	3547	4038	154,2	118,7	113,8	110,8	109,6	93,1	101,6
Marijampolės apskritis	92	109	110	142	325	392	419	7,9	5,9	4,7	5,3	10,6	10,3	10,5
Panevėžio apskritis	736	1094	1264	1271	1515	1545	2299	63	59,5	53,8	47,5	49,4	40,6	57,8
Šiaulių apskritis	299	391	385	419	449	488	514	25,6	21,3	16,4	15,6	14,6	12,8	12,9
Tauragės apskritis	92	130	184	160	146	109	170	7,9	7,1	7,8	6	4,8	2,9	4,3
Telšių apskritis	659	635	920	478	95	3102	4311	56,4	34,5	39,1	17,8	3,1	81,5	108,4
Utenos apskritis	35	478	505	586	1109	1831	1390	3	26	21,5	21,9	36,1	48,1	35
Vilniaus apskritis	2573	4604	5990	7032	8232	10010	9581	220,3	250,5	254,9	262,6	268,3	262,9	241

Šaltinis – Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas

Nr. [625](#), 2010-05-26, Žin., 2010, Nr. 62-3062 (2010-05-29)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2005 M. GEGUŽĖS 23 D. NUTARIMO NR. 575 "DĖL LIETUVOS REGIONINĖS POLITIKOS IKI 2013 METŲ STRATEGIJOS" PAKEITIMO

Nutarimas įsigalioja nuo 2010-07-01.

*** Pabaiga ***

Redagavo Aušra Bodin (2010-05-31)

aubodi@lrs.lt